

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»

Нові технології навчання

Збірник наукових праць

Випуск 91

2018

УДК 37
ББК 74

Н 73 Нові технології навчання: збірник наукових праць / ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». – К., 2018. – Вип. 91. – 272 с.

У збірнику наукових праць висвітлено проблеми застосування передового досвіду та інноваційної діяльності на різних рівнях освіти, значна увага приділена використанню інформаційно-комунікаційних технологій в освіті.

Для широкого кола освітян, науковців та всіх, хто цікавиться інноваційними технологіями в освіті.

Збірник включено до переліку фахових наукових видань (наказ МОН від 24.10.2017 № 1413), в яких можуть публікуватися результати дисертаційних досліджень в галузі педагогіки на здобуття наукових ступенів доктора наук та доктора філософії.

Головний редактор: Кремінський Б. Г. – д-р пед. наук
Редакційна колегія:

Бурлачук Л.Ф. – д-р психол. наук, професор, член-кореспондент НАПН України; Бондарчук О. І. – д-р психол. наук, професор; Бурда М. І. – д-р пед. наук, професор; Віньярські Миколай – професор (Варшава, Польща); Гошовський Я. О. – д-р психол. наук, професор; Дубасенюк О. А. – д-р пед. наук, професор; Ельбрехт О. М. – д-р пед. наук, доцент; Завалевський Ю. І. – д-р пед. наук, професор; Ївженко Ю. В. – канд. пед. наук (відповідальний секретар); Карамушка Л. М. – д-р психол. наук, професор; Кириленко С. В. – канд. пед. наук (заступник головного редактора); Клокар Н. І. – д-р пед. наук, професор; Кокун О. М. – д-р психол. наук, професор; Кушнарєнко Н. М. – д-р пед. наук, професор; Іщенко Т. Д. – канд. пед. наук, професор; Найдьонова Л. А. – д-р психол. наук; Ничкало Н. Г. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Паламар Л. М. – д-р пед. наук, професор; Панок В. Г. – д-р психол. наук, професор; Савченко О. Я. – д-р пед. наук, професор, академік НАПН України; Хоменко М. П. – канд. пед. наук; Широчин В. П. – д-р техн. наук, професор.

За загальною редакцією Сафонова Ю. М. – д-ра. екон. наук, професора

Адреса редколегії: 03035, Київ, вул. Митрополита Василя Липківського 36, каб. 319, тел.: (044)248-23-09, E-mail: P_education@ukr.net

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 22201 – 12101 ПР від 08. 07. 2016

Рекомендовано до друку Вченою радою ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (протокол № 6 від 26 червня 2018).

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, відповідної галузевої термінології, власних імен та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються.

ЗМІСТ

ІКТ в освіті

Білошапка Наталія

Критерії та рівні сформованості вмінь використовувати засоби комп'ютерної візуалізації у професійній діяльності вчителя.....6

Габрінець Володимир, Шаптала Максим

Застосування інформаційних технологій у процесі викладання технічних дисциплін 16

Гевко Ігор

Інформатизація освіти: проблеми та перспективи розвитку 23

Гринченко Ігор

Інтерактивні технології навчання студентів як умова підвищення ефективності освітнього процесу закладів вищої освіти 32

Кондратова Людмила

Використання додатків Google у роботі вчителя музичного мистецтва..... 46

Костікова Ілона

Використання інтерактивної дошки на уроках іноземної мови..... 54

Морозова Ольга

Когнітивне моделювання в інтерактивних методах навчання з використанням Web-технологій 62

Муковіз Олексій, Грітченко Тетяна, Гарачук Тетяна

Особливості упровадження електронного навчального курсу “Методика навчання іноземної мови” у процес підготовки майбутнього вчителя початкової школи..... 71

Шовкопляс Ольга

Використання Веб-ресурсів у фаховій підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти 88

Костікова Ілона

д-р пед. наук, проф.

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
ORCID ID 0000-0001-5894-4846

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Метою статті є обґрунтування засад використання інтерактивної дошки у процесі навчання іноземної мови учнів закладів загальної середньої освіти. Для досягнення вказаної мети поставили такі завдання: визначити поняття «інтерактивної дошки», розкрити засоби інтерактивної дошки, схарактеризувати вправи з інтерактивною дошкою для розвитку іноземної мови і мовлення, проаналізувати переваги використання інтерактивної дошки у вивченні іноземної мови з учнями. У роботі використовувалася комплекс методів теоретичного дослідження: порівняльний аналіз наукових джерел, навчально-методичної літератури, систематизація поглядів різних учених. Основні результати дослідження полягають у розкритті основних переваг і принципів використання інтерактивної дошки, характеристиці вправ для інтерактивної дошки для розвитку іноземної мови і мовлення. Перспективи подальших розвідок полягають в аналізі використання інтерактивної дошки зі студентами. Практичне значення полягає у пропонованому комплексі вправ для інтерактивної дошки як засобу, що дозволяє вивести процес навчання іноземної мови в закладах загальної середньої освіти на новий продуктивний рівень, підвищити якість уроку та вмотивованість учнів до вивчення іноземної мови. Оригінальність дослідження забезпечується власним досвідом роботи в системі освіти.

Ключові слова: інтерактивна дошка, використання, урок, іноземна мова.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України, її інтеграція в європейський соціально-культурний простір, інформатизація та глобалізація суспільного життя – все це зумовлює стрімку зміну орієнтирів подальшого формування усіх сфер суспільного життя та їх майбутнього. За таких умов найбільш вагомим змін і модернізації потребує освітній процес та система навчання в цілому, адже пересічний український школяр здобуває в школі застарілі знання. Учні спроможні лише відтворювати фрагменти несистематизованих знань, проте часто не вміють застосовувати їх для вирішення життєвих проблем [7]. Забезпечити вдосконалення освітнього процесу навчання учнів, підвищити якість їхнього навчання має запровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) [6]. У зв'язку з цим відбуваються істотні зміни у процесі викладання всіх предметів закладів

загальної середньої освіти, зокрема, цей процес позначається на сучасному підході до навчання англійської мови.

Вважаємо, на сьогодні найбільш перспективним засобом для вирішення освітніх та навчальних завдань в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти з іноземної мови є використання інтерактивного мультимедійного програмно-технологічного комплексу на основі технології SMART Board, який частіше називають «інтерактивна дошка».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначимо, що питання використання інтерактивної дошки в процесі навчання, зокрема в освітньому просторі закладів загальної середньої освіти, є досить новим та активно розробляється у сучасних наукових розвідках. Зокрема, В. Антоненко [1], Г. Бонч-Бруєвич [2], В. Лапінський [9] та ін. у своїх роботах детально описують структурний склад інтерактивних дошок та призначення навчальних комплексів для них; обґрунтовують методику використання цього засобу в освітньому процесі; аналізують вимоги до дидактичних матеріалів, які застосовують в ході уроку з використання інтерактивної дошки та засоби для їх розробки (програмне забезпечення тощо). Проте використанню інтерактивної дошки під час навчання іноземної мови в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти приділено мало уваги.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування засад використання інтерактивної дошки у процесі навчання іноземної мови учнів закладів загальної середньої освіти. Для вирішення вказаної мети поставили такі *завдання*: визначити поняття «інтерактивної дошки», розкрити засоби інтерактивної дошки, схарактеризувати вправи з інтерактивною дошкою для розвитку іноземної мови і мовлення, проаналізувати переваги використання інтерактивної дошки у вивченні іноземної мови з учнями. У роботі використано комплекс методів теоретичного дослідження: порівняльний аналіз наукових джерел, навчально-методичної літератури, систематизація поглядів різних учених тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, інтерактивна дошка є складовою інформаційно-комунікаційних технологій, як правило, так називають технології, які використовують технічні засоби аудіо, відео, комп'ютер, Інтернет. Дійсно, сьогодні школу важко уявити без персональних комп'ютерів, відеопроєкторів, інтерактивних дошок та мережі Інтернет, які стали необхідною складовою освітнього процесу, зокрема сучасними засобами вивчення іноземних мов. Тому педагогу необхідно розуміти переваги цих засобів, а саме те, як за допомогою цих засобів можна вирішити певні навчальні проблеми, принципи їх раціонального використання, що значною мірою буде сприяти покращанню процесу навчання у закладах загальної середньої освіти. Адже без розуміння інформаційно-комунікаційних технологій, уміння орієнтуватися у новітньому інформаційному просторі, володіння й оперування інформацією неможливо стати сучасним фахівцем, котрий є висококваліфікованим спеціалістом у своїй галузі.

Так, наприклад, відносно поставлених цілей та завдань уроку іноземної мови є можливість використання і поєднання цілого спектру засобів ІКТ [9, с. 80], що проілюстровано на рисунку 1 (рис. 1).

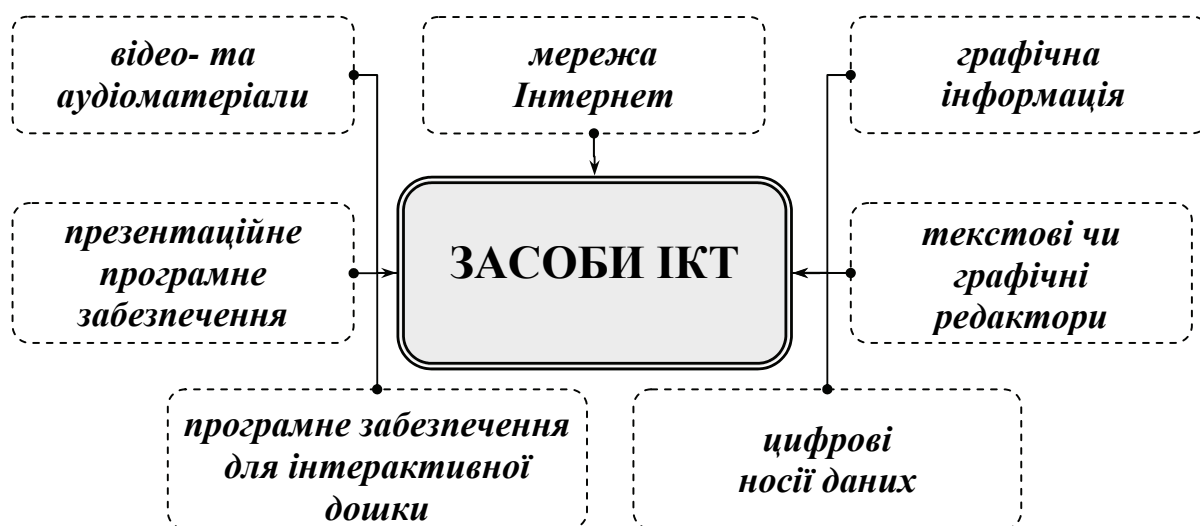

Рис. 1. Засоби ІКТ під час використання інтерактивної дошки.

Дійсно, інтерактивна дошка – це багатофункціональний інструмент, який поєднує у собі звичайну маркерну дошку з широким спектром комп'ютерних

можливостей. Загалом це пристрій, що у комбінації з мультимедійним проектором під'єднується до комп'ютера та виконує роль великого додаткового інтерактивного екрану, поверхня, яка є чутливою до дотиків. За допомогою дотиків можна керувати комп'ютерними мультимедійними додатками (програмами, презентаціями, Web-сторінками тощо), що дуже зручно, особливо під час роботи з великою аудиторією або класом.

Іншими словами, інтерактивна дошка – сучасний засіб з високим ступенем інтерактивності, який вдало об'єднує цілу низку інтерактивних властивостей інформаційно-комунікаційних ресурсів і дозволяє продуктивно працювати з ними.

Безперечно, особливі переваги інтерактивна дошка має для вивчення іноземних мов. Заздалегідь підготовлений та підібраний навчальний матеріал (тексти, різноманітні вправи, графічний матеріал, аудіо- і відеоматеріали) у ході його використання у поєднанні з інтерактивною дошкою слугує якісним базисом для введення або активізації матеріалу уроку, повторення і закріплення мовних моделей та граматичних структур, удосконалення мовленнєвих умінь і навичок іноземної мови.

Використання інтерактивної дошки на уроці іноземної мови надає можливість комплексної та логічної подачі навчального матеріалу у процесі вивчення різноманітних мовних аспектів, удосконалення іншомовних знань, умінь, навичок учнів; вона також може бути використана для презентації країнознавчого матеріалу (культури та історії країни, мову якої вивчають) та стати корисним помічником у формуванні різних компетенцій [9].

Зазначимо також, що інтерактивна дошка може бути використана на різних етапах уроку та для навчання різних аспектів мови: мовленнєвої зарядки, введення й відпрацювання нових лексичних одиниць, активізації граматичного матеріалу тощо [3; 8; 9].

Під час введення нових лексичних одиниць ефективними є такі вправи як: «Розподіл на групи», «Прибери зайве», «Порівняння», «Заповнення прогалін». У процесі відпрацювання граматичного матеріалу – «Знайди

помилку», «Прибери зайве», «Заповнення прогалін», «Текст з пропусками», «Створення схем», «Лінгвістичні ігри».

Також інтерактивна дошка слугує для навчання різних видів мовленнєвої діяльності. Наприклад, у процесі формування усного мовлення корисними будуть такі вправи: «Незакінчене речення», «Співвіднесення реплік у діалозі», «Встановлення відповідностей». Під час навчання писемного мовлення можна використати такі вправи та прийоми: «Заповнення пропусків у тексті», «Відновлення деформованого тексту», «Текст з пропусками».

Під час навчання учнів читанню іноземною мовою можуть бути використані такі методичні прийоми та вправи: «Встановлення відповідностей», «Відновлення тексту», «Пропуски у тексті», «Виділення необхідної інформації».

У процесі удосконалення аудіювання, тобто сприйняття іншомовного мовлення на слух, корисними будуть аудіозаписи, зроблені носіями мови, та вправи до них. Такі записи можна зупинити, прослухати декілька разів, повернутися до необхідного моменту, а весь процес прослуховування супроводжувати відеорядом, картинками чи анімацією, що транслюється на поверхню дошки. Все це значною мірою полегшує процес сприйняття і розуміння іноземної мови і дає більше можливостей для роботи з фрагментами аудіо- чи відеоматеріалу.

Так, поєднання зручного інтерфейсу програмного забезпечення, ігрова форма заняття – все це допомагає зацікавити учня і домогтися певних позитивних результатів у процесі навчання іноземної мови.

Важливо і те, що інтерактивна дошка дає змогу не тільки окремо використовувати: спеціальне програмне забезпечення; презентаційне програмне забезпечення (MS Office Power Point); текстові чи графічні редактори (MS Office Word, Paint, Photoshop); цифрові носії інформації; мережу Інтернет; графічну інформацію (фотографій, малюнків, діаграм, тощо); відео- та аудіоматеріали, але і продуктивно їх поєднувати.

Отже, до переваг використання інтерактивної дошки в освітньому процесі [1; 2; 3; 8; 9], зокрема під час навчання іноземної мови, відносимо:

– можливість збільшення кількості наочного матеріалу на уроці, будь це використання ілюстративного чи графічного матеріалу (картинки), таблиці чи текстового файлу. У такому випадку інтерактивна дошка – вдале і змістовне доповнення слів учителя на уроці, адже навчання ефективніше на основі графічних та вербальних стимулів, а також їх поєднання;

– можливість швидкого адаптування інтерактивного навчального матеріалу до конкретних завдань чи конкретного колективу, враховуючи вікові та індивідуальні особливості учнів (класу, окремого учня і т.д.);

– можливість «редагування» учнями власних дій на полі інтерактивної дошки (копіювання чи вставка навчального матеріалу, відміна останніх дій і т.д.), що сприяє розвитку впевненості учнів, спонукає їх до самообілізації та самопрояву;

– можливість більш продуктивного засвоєння навчального матеріалу та вдалого розвитку цілої низки компетенцій під час навчання іноземної мови завдяки візуалізації навчальних об'єктів, що сприяє їх максимально швидкому сприйняттю й упізнаванню учнями;

– можливість продуктивного поєднання різнохарактерного навчального матеріалу, наприклад: тексту і аудіоматеріалу, графічної інформації (ілюстрацій чи анімації) та аудіосупроводу, тощо; або співвіднесення певного завдання з необхідною графічною чи іншою інформацією;

– можливість групової творчої співпраці колективу (класу), що сприяє активізації діяльності на уроці як окремого учня, так і колективу в цілому.

Висновки з дослідження. Вважаємо, що інтерактивна дошка – це мультимедійний засіб, розумне використання учителем якого може: значно підвищити продуктивність та якість навчання учнів іноземної мови; допомогти побудувати змістовний, живий та привабливий для сучасного учня урок; підвищити рівень вмотивованості серед учнів до вивчення іноземної мови; полегшити вчителю підготовку до проведення заняття; скоротити

непродуктивне використання робочого часу уроку. Слід сказати і про те, що інтерактивну дошку можна використовувати не тільки на уроках, але й на факультативних заняттях, під час проведення позакласних заходів, але слід пам'ятати, що інтерактивна дошка є лише додатковим засобом у руках талановитого майстра – вчителя. Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, можна з упевненістю стверджувати, що інтерактивна дошка, за розумного підходу до роботи з нею, може послугувати корисним засобом та стати необхідним помічником у процесі навчання іноземної мови, а отже якісно підвищити ефективність освітнього процесу.

Перспективи подальших розвідок полягають у поширенні власного досвіду інтеграції інтерактивної дошки як дидактичного засобу для студентів, що сприятиме ефективності й оптимізації процесу навчання англійської мови у закладах вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко В.А. Інтерактивна дошка SMART та використання її в навчальному процесі. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2004. № 8. С. 20-22.
2. Бонч-Бруєвич Г.Ф. Технічні засоби навчання з використанням інформаційних комп'ютерних технологій: навч. посіб. К.: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2007. 44 с.
3. Бонч-Бруєвич Г.Ф., Абрамов В.О., Носенко Т.І. Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі: навч. посіб. К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2007. 102 с.
4. Костікова І. Використання інтерактивної дошки на заняттях з англійської мови. *«Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії»*. Тези міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Кропивницький, 2018. С. 50-52.
5. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. кол. авторів під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.
6. Про Національну доктрину розвитку освіти. Указ Президента України, № 347/2002 від 17.04.2002. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
7. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Осадчий В.В., Осадча К.П., Сердюк І.М. Використання мультимедійного проектора та електронної інтерактивної дошки в навчально-виховному процесі ВНЗ: навч. - метод. посіб. Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2011. 132 с.
9. Лапінський В. Робота з мультимедійною дошкою: навч. посіб. упоряд. К. : Шкільний світ, 2008. 112 с.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2018.

Kostikova Ilona. Using interactive whiteboard at foreign language lessons.

The aim of the article is to ground interactive board use in the process of foreign language learning by school students. To achieve the aim the tasks are set: to define a concept «interactive board», illustrate the means of interactive board, describe the exercises for interactive board to improve foreign language and speech, analyze interactive board advantages in foreign language learning by school students. The complex of theoretical research methods is used in the article: comparative analysis of scientific literature and course books, systematization of different scientists' views. The basic research results consist of showing main advantages and principles of interactive board use, describing offered exercises for interactive board to develop students' language and speech.

Thus the main conclusions of interactive board use are to raise greatly the productivity and quality of students' foreign language learning; to help making up substantial, attractive lesson for modern students; to promote students' motivation level to foreign language learning; to facilitate teachers' preparation time for lessons; to shorten the unproductive time use for lesson preparation. Interactive board can be used not only at lessons but also while outdoor activities. The prospects consist of the analysis of using interactive board with university students. The practical value consists of the offered complex of exercises for interactive board as the mean that allows to achieve the process of foreign language learning at schools on the creative level, to improve lesson quality and students' motivation while foreign language learning. The research uniqueness is provided by our own experience in education system.

Keywords: *interactive whiteboard, using, lesson, foreign language.*

REFERENCES

1. Antonenko, V.A. (2004) Interaktyvna doshka SMART ta vykorystannia ii v navchal'nomu protsesi. Komp'iuter u shkoli ta sim'i. № 8. S. 20-22. [in Ukrainian]
2. Bonch-Bruievych, H.F. (2007) Tekhnichni zasoby navchannia z vykorystanniam informatsijnykh komp'iuternykh tekhnolohij: navch. posib. K. : KMPU imeni B. D. Hrinchenka. 44 s. [in Ukrainian]
3. Bonch-Bruievych, H.F., Abramov, V.O., Nosenko, T.I. (2007) Metodyka zastosuvannia tekhnolohii SMART Board u navchal'nomu protsesi: navch. posib. K. : KMPU imeni B. D. Hrinchenka. 102 s. [in Ukrainian]
4. Kostikova, I. (2018) Vykorystannia interaktyvnoi doshky na zaniattiakh z anhlijs'koi movy. «Inozemna mova u profesijnij pidhotovtsi spetsialistiv: problemy ta stratehii». Tezy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii Tsentral'noukrains'koho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Kropyvnyts'kyj. S. 50-52. [in Ukrainian]
5. Metodyka vykladannia inozemnykh mov u serednikh navchal'nykh zakladakh: Pidruchnyk (2002). Vyd. 2-e, vypr. i pererob. kol. avtoriv pid kerivnytstvom S.Yu. Nikolaievoi. Kyiv: Lenvit. 328 s. [in Ukrainian]
6. Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity. Ukaz Prezydenta Ukrainy, № 347/2002 vid 17.04.2002. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/lavs/show/347/2002> [in Ukrainian]
7. Nova ukrainska shkola. Kontseptual'ni zasady reformuvannia seredn'oi shkoly. Retrieved from: <https://vvv.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-tscompressed.pdf> [in Ukrainian]
8. Osadchij, V.V., Osadcha, K.P., Serdiuk, I.M. (2011.) Vykorystannia mul'tymedijnogo proektora ta elektronnoi interaktyvnoi doshky v navchal'no-vykhovnomu protsesi VNZ: navch.-metod. posib. Melitopol' : Vydavnychij budynok MMD. 132 s. [in Ukrainian]
9. Lapinskyj, V. (2008) Robota z mul'tymedijnoiu doshkoiu: navch. posib. uporiad. K. : Shkil'nyj svit. 112 s. [in Ukrainian].

Наукове видання

Нові технології навчання

Випуск 91

Технічне оформлення текстів: Бутенко Л. В., Заїка Т. П., Захарченко О. В.,
Сатрапінська Л. Л.

Формат 60x84/8. Ум друк. арк. 31,62.
Зам. 1320.

Видавець і виготовлювач видавничий дім „Букрек”,
вул. Радищева, 10, м. Чернівці, 58000.
Тел./факс (0372) 55-29-43. E-mail: info@bukrek.net
www.bukrek.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ЧЦ № 1 від 10.07.2000 р.